Kulturutskottets betänkande

1982/83:14

om anslag m. m. på tilläggsbudget I (prop. 1982/83:25 bil. 5 delvis)

NIONDE HUVUDTITELN

Kulturändamål

1. **B 10. Bidrag till Svenska riksteatern.** Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 1982/83:25 bilaga 5 (utbildningsdepartementet) under punkt 1 (s. 22 och 23) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Svenska riksteatern* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 7 059 000 kr.

2. **B 11. Bidrag till Operan och Dramatiska teatern.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 2 (s. 23) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 8 120 000 kr.

3. **B 12. Rikskonsertverksamhet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 3 (s. 23 och 24) och hemställer

att riksdagen till *Rikskonsertverksamhet* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 1 870 000 kr.

4. **B 19. Bidrag till folkbibliotek.** Regeringen har under punkt 4 (s. 24) föreslagit riksdagen att medge regeringen att utfärda bestämmelser om utformningen av stödet till folkbibliotekens inköp av böcker i enlighet med vad som anförts i propositionen.

Motion

I motion 1982/83:80 av Karl-Eric Norrby m. fl. (c) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de mindre folkbibliotekens behov av ökade resurser.

Skrivelse

En skrivelse rörande den i denna punkt aktuella bidragsfrågan har kommit in från statssekreteraren Gunnar Svensson i utbildningsdepartementet.

Utskottet

För innevarande budgetår har till Bidrag till folkbibliotek anvisats ett reservationsanslag av 26 270 000 kr. I detta belopp ingår en post om 10 milj. kr. som är avsedd för folkbibliotekens inköp av böcker som givits ut med statligt litteraturstöd. Medlen anvisades genom att riksdagen biföll en reservation (nr 19) som fogats till kulturutskottets betänkanden i ämnet (KrU 1981/82:30 och 31, rskr 1981/82:401).

I reservationen anfördes att anslagen till bibliotekens inköp måste vara av sådan storlek att biblioteken årligen kan förses med de viktigaste delarna av bokutgivningen. Samhället måste även i ekonomiskt kärvare tider garantera att människor har fri tillgång till ett rikt urval av litteratur. Det framhölls vidare bl. a. att Sveriges författarförbund tidigare föreslagit att det statliga litteraturstödet skulle utvidgas till att även omfatta distributionsledet och ges en anknytning till biblioteken. I reservationen förutsattes att 1982 års bokutredning i samråd med folkbiblioteksutredningen kommer fram med ett samlat förslag grundat på en litteraturpolitisk helhetssyn. I avvaktan härpå måste emellertid omedelbara åtgärder vidtas för att hejda den olyckliga utvecklingen inom området, anfördes det. I reservationen tillstyrktes därför en motion om att redan för budgetåret 1982/83 ovan angivna belopp, 10 milj. kr., skulle anvisas för att säkerställa att ett brett urval av god litteratur finns tillgängligt runtom i landet – också på de mindre biblioteken. Som ett temporärt system skulle införas en särskild stödrabatt för folkbibliotekens inköp av litteraturstödd utgivning. Systemet borde utformas så att de ca 800 folkbibliotek som har öppet minst 15 timmar i veckan fick möjlighet att köpa ett exemplar av de litteraturstödda titlarna med 50 procents rabatt på förlagets nettopris. Det borde ankomma på statens kulturråd att närmare utforma stödordningen efter samråd med folkbiblioteksutredningen.

Regeringen uppdrog i juni 1982 åt statens kulturråd att efter samråd med folkbiblioteksutredningen och 1982 års bokutredning redovisa förslag till bestämmelser med beaktande av vad riksdagen anfört rörande medlens användning.

I propositionen anförs att det under kulturrådets beredningsarbete har framkommit att de stödformer som anses vara mest lämpade för att uppnå den av riksdagen uttalade målsättningen med stödet inte på alla punkter överensstämmer med den av riksdagen beslutade tekniska konstruktionen av ett temporärt stöd. Om det nya stödet skall kunna verka redan under innevarande budgetår, anförs det, bör regeringen emellertid redan inom kort utfärda bestämmelser för medlens användning. I propositionen föreslås därför att regeringen bemyndigas att besluta om hur det temporära stödet till folkbibliotekens inköp av böcker som har erhållit litteraturstöd skall utformas.

I en efter propositionens avlämnande till kulturutskottet inkommen skrivelse från statssekreterare Gunnar Svensson i utbildningsdepartementet

anförs att kulturrådet den 10 november inkommit till regeringen med sitt eget förslag och två till rådet inkomna förslag från utredningarna. Vidare anförs följande.

Förslagen har nu granskats inom utbildningsdepartementet. Enligt departementets bedömning presenterar inte heller dessa förslag några tillfredsställande lösningar för ett temporärt stöd med den eftersträvade målsättningen. Olika skäl kan härvid anföras. Ett problem med ett till folkbiblioteken riktat tidsbegränsat stöd är att man endast med ett omfattande regelsystem samt detaljerade redovisnings- och kontrollåtgärder kan säkerställa att inte de kommunala biblioteksanslagen reellt minskas. Det kvalifikationskrav som kulturrådet vill förena med stödet, blir svårt att införa utan omfattande och betungande administration. Ett annat problem är att mindre bibliotek inte utan vidare kan omsätta ett större tillskott av litteratur utan att samtidigt sätta in mer personal för ett mer aktivt utlåningsarbete. Den ensidiga förstärkning som stödet skulle innebära för de kommunala biblioteken skulle bli ytterst svår att hantera efter en treårsperiod och låsa utredningarnas handlingsfrihet vad gäller ett permanent stöd. Detsamma gäller för bokmarknaden.

Mot denna bakgrund föreslår utbildningsdepartementet, att ett temporärt stöd inte inrättas. Detta innebär att även de 10 milj. kr. som har anvisats för innevarande budgetår bör återtas i samband med riksdagens behandling av tilläggsbudget I.

Regeringen räknar med att under budgetåret 1984/85 kunna lägga fram en proposition om den statliga litteratur- och bibliotekspolitiken med utgångspunkt i förslag från folkbiblioteksutredningen och bokutredningen. Utredningarna bör i sina förslag kunna räkna med ett reformutrymme som motsvarar de statliga medel som nu finns på bok- och biblioteksområdet inkl. nu aktuella 10 milj. kr. I sina direktiv har utredningarna fått möjlighet att föreslå en alternativ användning av medlen på resp. område.

Mot bakgrund av bl. a. det av regeringen begärda bemyndigandet anförs i motion 80 (c) att man för fördelningen av tillgängliga medel bör ta hänsyn till de mindre bibliotekens behov av resurser för att kunna fylla de anspråk som man har anledning ställa. Motionärerna framhåller att biblioteksverksamheten bör utvecklas så att den fyller bl. a. de krav på decentralisering riksdagen ställt upp för kulturpolitiken. Beroende på kommunens struktur och ekonomiska förhållanden varierar biblioteksstandarden mycket inom landet. De statliga insatserna är i det sammanhanget betydelsefulla när det gäller att skapa en jämbördig biblioteksstandard. Motionärerna understryker vidare bl. a. vikten av att bibliotekens behov av litteratur på invandrar- och minoritetsspråk byggs upp, inte minst med hänsyn till betydelsen av att man främjar barnens språkutveckling.

Utskottet kan helt ansluta sig till de överväganden som kommer till uttryck i propositionen. Det är viktigt att regler snarast möjligt utfärdas för de anvisade medlen så att biblioteken utan dröjsmål kan få del av dessa i enlighet med riksdagens klart uttalade intentioner. Utskottet tillstyrker därför att regeringen får det begärda bemyndigandet.

Vad som anförs i motionen ligger helt i linje med det synsätt på folkbiblioteksverksamheten som statsmakterna gett uttryck åt i olika sammanhang. Det i motionen anförda står också i god överensstämmelse med riksdagens ovan behandlade beslut om stöd till folkbibliotekens inköp av böcker. Utskottet anser att motionens syfte bör beaktas vid utformningen av detta stöd.

Utskottet hemställer

beträffande *stödet till folkbibliotekens inköp av böcker*

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:25 i motsvarande del och med anledning av motion 1982/83:80 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. **B 51. Bidrag till vissa museer.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt 5 (s. 24 och 25) och hemställer

att riksdagen godkänner vad som i proposition 1982/83:25 anförts angående finansiering av verksamheten vid Kulturarvet.

Stockholm den 7 december 1982

På kulturutskottets vägnar
BRITT MOGÅRD

Närvarande: Britt Mogård (m), Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Karl-Eric Norrby (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Tore Nilsson (m), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk) och Lars Hjertén (m).

Reservation

Bidrag till folkbibliotek (punkt 4)

Britt Mogård, Tore Nilsson, Lars Ahlmark och Lars Hjertén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Mot bakgrund" och på s. 4 slutar "detta stöd" bort ha följande lydelse:

Utskottet avstyrkte redan vid budgetbehandlingen våren 1982 att riksdagen skulle anvisa medel för den här aktuella posten om 10 milj. kr. Enligt utskottets mening har utbildningsdepartementet visat att det finns övertygande skäl för att det anvisade beloppet inte bör utnyttjas av regeringen.

Utskottet förutsätter att regeringen handlar i enlighet härmed. Proposition 1982/83:25 såvitt nu är i fråga avstyrks därför. Som en följd av utskottets inställning avstyrks även motion 80 (c).

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

beträffande *stödet till folkbibliotekens inköp av böcker*

att riksdagen avslår proposition 1982/83:25 i motsvarande del och motion 1982/83:80.